

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Aleksandrova cesta št. 9/II.

Leto I.

LJUBLJANA, 23. oktobra 1924.

Stev. 10.

Protestna gladovna stavka zaprtih sodrugov!

V ponedeljek 20. t. m. so stopili vsi naši zaprti sodrugi (31 po številu) v Celju v gladovno stavko, s katero zahtevajo, da se razpiše takoj proti njim obravnava ali pa da se jih pusti na prosto. Rudarji in drugi delavci ječe že od 1. junija v celjskih zaporih, torej že pet mesecev, ne da bi sodišče objavilo proti njim obtožnico. Zato so

se sodrugi odločili za gladovno stavko. To je najhujša obsodba klerikalne strahovlade v Sloveniji. Zaprti sodrugi kličejo celokupnemu proletariatu, da jih moralno in materialno podpira, da spozna resnično lice klerikalizma in se zbere pod rdečim praporjem razrednega boja!

Živela solidarnost proletariata!

Proč s celjskim orjunskim pravdnikom dr. Rusom!

Že iz procesa proti s. Sedeju je poznan zloglasni celjski državni pravdnik dr. Rus, ki je dal približno pred tremi meseci pozapreti celo hrastniško podružnico Zveze Delavske Mladine Jugoslavije, češ, da je to tajna organizacija in da so njeni člani oblastem prikrivali njen namen, obstoj in ustroj. Dne 14. oktobra se je vršila že druga razprava o tej zadevi.

Vseh 11 Hrastičanov in ž njimi vred obtoženi s. Franc Klopčič so z zatožne klopi navajali dokaze, da je ZDMJ bila javna organizacija delavske mladine. Nato je zagovornik dr. Hodžar navedel celo vrsto dokazov, vse črno na belem, da se vsakdo lahko na lastne oči prepriča, da je ZDMJ bila dovoljena politična organizacija mladih delavcev in delavk; predložil je en izvod zagrebškega mladinskega lista „Iskra“, kjer so objavljena pravila, podpisana od celega Izvrševalnega Odbora, predložil je „Glas Svobode“, v katerem je bil objavljen „Manifest proletarski mladini“ prve mladinske konference v Sloveniji dne 16. marca 1924, kjer je ta konferenca javno razglasila, da se ZDMJ razširi tudi po Sloveniji in spomnil je slavne celjske sodnike na naredbo Pašič-Pribičevičevega režima z dne 12. julija, s katero se delovanje ZDMJ ustavlja in uvede preiskava, med tem ko je jasno, ako bi ZDMJ bila tajna, da bi jo prepovedali.

Orjunašu dr. Rusu je vzklopela kri, ko je videl, da mu je takrat spodletelo, nekaj delavcev spravit v zloglasne celjske kevdre. Kakor stekel pes je renčal nad s. Klopčičem. Ko je predsednik sodnega senata prečital sklep, da se bo sodišče še enkrat informiralo (!), je Rus videl blamažo in dejal približno takole: „To obtožnico bomo kar umaknili, pa vložili drugo, še hujšo!“

Ali razumete, kaj se to pravi? — Dr. Rus je 12 ljudi obtožil, da so pripadali tajni organizaciji, da so prikrivali njen namen, njen obstoj in ustroj. Naloga sodišča mora biti ta, da se prepriča, ali je to res ali ne; in ako je to res, naj sodi, ako ni, mora oprostiti. Tako se godi povsod po celem širnem svetu, samo v SHS, predvsem v Celju, kjer pašuje fašist-orjunac dr. Rus — se godi drugače. Tam uporabljajo vsa sredstva, da bi vrgli nedolžne ljudi v zapore. Že proces proti Sedeju, kjer je bil Sedej vsled tega, ker je v prvomajskem govoru dvakrat rabil besedo

„revolucionaren“, obsojen na 13 mesecev, je taka krivica, da kriči v nebo. Tudi pri tem procesu najbrže pripravljajo Rus novo krivico.

Skrajni čas je že, da se na celjski sodnji napravi red!

Ali hočejo klerikalci še naprej podpirati orjunsko početja dr. Rusa?

Zahtevamo, da se dr. Rus odveže državnega pravdnitva v političnih stvarih in da se podvržejo vsi dosedanji procesi reviziji!

Politični položaj.

Ljubljana, 19. oktobra 1924.

Enajsta jugoslov. vlada je padla. In zopet pogajanja brez konca in kraja. Podtikanja, sumničenja, zvijače. Rožljanje s sabljami in obetanje državljanske vojne. Zmešnjava. Tako bi se dal označiti politični položaj, v katerem se nahaja danes kapitalistični režim v Jugoslaviji.

„Odločitve še ni,“ pišejo današnji listi. To je žalostno. Toda še bolj žalostno pa je, da prebivalstvo Jugoslavije že skoro pet let čaka na odločitev, da so posamezne buržuazne stranke že tolikrat mislile in govorile, da je odločitev že tu, pa da ta toli zaželjena odločitev vendarle še ne prihaja in da jo tudi najbolj večje politično oko še ne vidi. Od početka Jugoslavije, t. j. v ne polnih petih letih bo vlada, ki se jo sedaj pripravljajo, že dvanajsta. Vsaka vladina kriza se vleče mesece in mesece, če prav se nam vedno obeta, da bo kriza „prav kratka“. Z drugimi besedami: povprečna doba vsake vlade v Jugoslaviji traja komaj štiri mesece. To dejstvo najjasneje označuje naš politični položaj. Ako pa vzamemo v obzir še dejstvo, da imamo ta pojav hitrega menjavanja vlad v vseh evropskih, pa tudi v nekaterih izvenevropskih kapitalističnih državah, potem se mora biti politični slepec po rojstvu, da se ne vidi, kaj to pomeni.

Politične krize, ki jih imamo vsak drugi, tretji mesec na dnevnem redu v Jugoslaviji, niso navadne vladne krize; to so krize režima, to so krize kapitalistične države, ki vegetira (životari) v tolikih notranjih nasprotjih, da ne more priti več do notranjega miru, do ureditve ali, kakor pravimo, do konsolidacije. In dočim nam vsak dan nudi ducent novih vzgledov za to enostavno in javno dejstvo, so naši socialni patriotje pred štirinajstimi dnevi ugotovili na svoji konferenci v Mariboru v omladni formuli: „Kapitalizem se utrjuje!“

To formulo narekuje tej nacionalistični gospodi II. Internationale pobožna

želja. Ker si oni to želijo, zato se v njihovih očeh — toda samo v njihovih očeh — kapitalizem konsolidira.

Kapitalizem razpada in ker razpada, nam prinaša take vladne krize. Smešno bi bilo misliti, da v Jugoslaviji ne more priti do sporazuma samo radi tega, ker je Radič republikanec, ker on noče priznati monarhije in ker on zahteva samostojno Hrvaško. To so samo besede, to so gledališke kulise za kmete in delavce. V Jugoslaviji ne more priti do miru in sporazuma med nacionalnimi buržuazijami, ker se ne morejo sporazumeti za razdelitev dobičkov, ki jih iztegnjejo iz naših žuljev potom državne mašinerije. Gre za to, kdo bo držal vrečo pri tistem koritcu državnega stroja, kjer se stresa ven znoj delavcev in kmetov v obliki suhega zlata. Pašič-Pribičevičeva srbska gospoda, ki se naslanja na moč vojske, t. j. srbskih oficirjev, bi rada imela vse. Poleg teh pa je nekoliko srbske gospode (Davidovič-Petrovič), ki bi se zadovoljila s tem, da se nekaj prepusti tudi hrvaški, slovenski in muslimanski gospodi — seveda dosti manjši del. In Radič in dr. Korošec si mislita: „Bolje nekaj kakor nič!“

Srbska gospoda z vojaštvom onemogoča sporazum. Tak sporazum, ki bi vsaj začasno moral prinesiti — z avtonomijami — nekoliko večje svobode delavcu in kmetu, ne pomeni zanjo samo izgubo neposrednih dobičkov iz državnih sredstev, temveč tudi nevarnost, da ne pride zopet na površje agrarno in druga socialna vprašanja. Doktor ima srbska buržuazija ves državni aparat in vojaštvo v rokah, se ji tega ni treba bati — kako bi pa potem bilo, se ne ve. To je jedro naših nacionalnih vprašanj.

Najbolj umazano vlogu v teh sporih igrajo naši klerikalci. Oni so pripravljani sporazumeti se tudi s srbskimi imperialisti, samo ako dobe svoj del v Sloveniji. Oni „cikajo“ na republikanizem, kadar hočejo spraviti slovenskega kmeta v dobro voljo, in so, seveda po svoji naravi, najbolj zagrizeni monarhisti. Trgovina!

Iz današnjega položaja se lahko zleže vojaška diktatura, pa tudi volitve. Toda, ako bodo volitve, tedaj bodo te volitve glasovanje za republiko in monarhijo. Slovenski delavci in kmetje danes vedo, da samo oni v trdni medsebojni zvezi lahko napravijo red v Jugoslaviji. Med srbskimi, hrvaškimi in slovenskimi in drugimi delavci in kmeti ni preprirov za dobičke!

Orjunska nesramnost ali kam vodi klerikalna politika.

V 239. številki „Slovenca“ z dne 18. oktobra beremo notico z naslovom „orjunska nesramnost“. Tu piše Slovenec dopisnik, kako orjunci zopet dvigajo svoje glave, prirejajo strelne vaje pri Jaršah itd. Čudno se nam zdi, da to dejstvo konstatira „Slovenec“ šele danes po tromesečni zavoženi vladni politiki klerikalcev.

Človek se mora vprašati, kdo ima glavno zaslugo za to, da niso postali orjunci pod Koroščevo vlado nič manj „nesramni“, kot so bili pod Pribičevičevo diktaturo. Evo, kako stoji stvar!

Spominjajte se sodruge Sedeja, Klopčiča, Makuca, Žorga, Lemeža, spominjajte se trpljenja rudarjev in nešteto drugih borcev za proletarsko stvar! Dokažite, da čutite z njimi in jim pošljite kak prispevek!

Vsakemu je jasno to, da je predstavnica ogromnega dela kapitala v Sloveniji demokratska stranka. JDS je izrazita buržuazna stranka. Ali ta JDS je politično šibka, ker je številčno, v masah daleko presega SLS, ki se naslanja na združni kapital, na kmete in deloma tudi mestno purgarstvo ali malomeščanstvo. Z nastankom Jugoslavije so mislili demokrati, da bodo s pomočjo srbske buržuazije vrgli iz sedla klerikalce. Zato so se tudi odločili za centralizem. Ali ravno njihova centralistična politika jim je še bolj ubila ono malo ugleda, ki so ga imeli v Sloveniji. SLS se je po svojem porazu pri volitvah v konstituantni silno opomogla s tem, da je izkoristila razpoloženje med kmeti in postavila parole, ki so ugajale kmetom masam. Kakor vidimo iz njene praktične politike, niso postavili klerikalci svojih parol zato, da bi jih uresničili v praksi, ampak le zato, da nalove glasove in da pridejo do vlade, kjer vodijo politiko, ki je vse prej kot pa koristna za delovno ljudstvo Slovenije.

Po vseh kapitalističnih državah je buržuazija razvila fašistovsko gibanje s tem namenom, da z njim zlomi naraščajočo moč proletariata in da utrdi na razvalinah delavskega gibanja svoje gospodarstvo, ki je po svetovni vojni omajano tako, da se ne da več trajno obnoviti, ampak gre vedno hitreje k svojemu koncu.

Fašizem ni osrečil samo Italije, fašizem je grozeča pošast v Nemčiji, na Balkanu, skratka fašizem je internacionalni pojav, je eden zadnjih adutov svetovne buržuazije proti proletariatu. In ta fašizem se je razvil tudi v Jugoslaviji in si nadel razna imena kot Orjuna, Srnao, Srbski četniki itd. Radi posebnih razmer v Jugoslaviji se fašizem ne obrača samo proti proletariatu, ampak tudi proti gibanju slovenskih, hrvaških, makedonskih i. dr. množic, ki hočejo zlomiti nadvlado srbske buržuazije. To fašistovsko gibanje je postavil v svojo službo demokratski kapital.

Začetki fašizma v Sloveniji so bili nedolžni in otroški. Fašisti so se izkazali najprej ob priliki rojstva prestolonaslednika in so navaili Delavski dom, kjer delavci niso hoteli razobesiti jugoslovanske trobojnice. Imeli so tudi ekspedicije v ljubljanska proletarska predmestja, kjer so jih dobili po grbi. To so bili signali za razvoj fašistovskega gibanja v Sloveniji. Neodvisna delavska stranka je že tedaj pozvala socialpatriote in kršč. socialiste na skupno fronto proti orjuncem-jugofašistom. Ali eni kot drugi so to odklonili, češ, „narava slovenskega naroda je taka, da je tu fašizem nemogoč.“

1. junij v Trbovljah, mečkanje prstov Juvanu in vsi drugi dogodki so pa pokazali jasno, da tudi slovenski kapital potrebuje fašistovsko gibanje kot vsak drugi kapital. Socialpatrioti in klerikalci so povodom teh dogodkov pisarili po svojih časopisih, ali resnični, dejanski stražar na fronti proti fašizmu je ostal kot povsod samo razredno-zavedni industrijski proletariati. Tako držanje, kot so ga zavzeli klerikalci in socialpatrioti v Italiji in povsod, isto tako izdajalsko, podlo, hijensko stališče so zavzeli tudi naši klerikalci in socialpatrioti. Klerikalci so sicer zahtevali razpust Orjuna, ali to je bila le papirnata zahteva, s katero so hoteli nasuti ljudem peska v oči, da so oni tudi proti Orjuni. Bo-

jeveno razpoloženje mas, prelito kri rudarjev, trpljenje mučenega Juvana so hotele izkoristiti v svoje umazane politične namene klerikalne hijene v Kopitarjevi ulici. Da niso mislili resno, so jasno dokazali, ko so prišli v vlado.

Kaj so storili klerikalci proti Orjuni, proti fašistom?

Nehali so sploh tudi pisariti proti Orjuni, kaj šele da bi prepovedali njene prireditve in sploh ustaviti njeno delovanje.

Mesto tega so se zvezali z Orjuno v Mariboru.

Dovolili njeno svobodno delovanje. Orjunskih krivcev niso zaprli, pač pa drže v zaporih rudarje in delavce.

Delavske organizacije, ki jih je razpustil Pribečević kot najnevarnejše protifašistovske organizacije, drže klerikalci v istem stanju naprej.

Delavske shode prepovedujejo. Skratka, nadaljujejo v Sloveniji žerjavovsko politiko.

Klerikalci se bolj boje proletariata kot pa fašistovskega puča v Jugoslaviji.

In taka klerikalna politika je čisto jasno v korist orjunskega, to je fašistovskega gibanja, klerikalna politika v praksi pripravlja pot fašistovsko-generalni diktaturi v Jugoslaviji po bolgarskem vzgledu!

Sveta dolžnost zavednih delavcev je, da razložijo v ustni in pisni propagandi proletarskim in kmetiskim množicam, kam vodi klerikalna politika, da je sedanja politika SLS nadaljevanje žerjavovščine v Sloveniji in utrjevanje nade demokratov, da bodo potom fašistovsko-generalne diktature zajahali slovenskega kmeta in delavca.

To spoznanje mora priti pravočasno! Zato zapustite vrste SLS, ki je napravila Orjuncu „nesramne“, ne dajte se varati po njej in zberite se vsi delavci in kmetje okrog „Delavsko-kmetškega lista“, okrog razredno-zavednega proletarskega krila, ki je edina dejanska protituž reakciji in ki bo edino privedlo slovensko delovno ljudstvo do zmage.

Dovolj bridkih izkušenj nam je prinesla že dosedanja politika SLS. Zato, kmetje in delavci, spreglejte, dokler je še čas, spreglejte to, da more končno-veljavno zlomiti reakcijo in fašizem v Jugoslaviji *samo odločni razredni boj delavcev in kmetov in da vodi vsako polovičarstvo, oklevanje in capljanje za SLS v usodepolne poraze!*

Socialpatrioti so se sami razkrinkali!

Čujte in berite!

Začetkom meseca oktobra so imeli naši socialpatrioti svoj pokrajinski kongres v Mariboru, ki je šel neopaženo mimo proletarskega gibanja. V svojem „Socialistu“ in „Volksstimmi“, torej v svojih lastnih glasilih so posvetili socialpatrioti svojem neslavnemu kongresu komaj nekaj meglenih fraz, iz katerih človek ni mogel ničesar vedeti.

Anatole France.

Te dni je umrl v Toursu na francoskem največji sodobni francoski pesnik in pisatelj Anatole France (izgovori Anatol Frans!). Anatole France (s pravim priimkom Thybault) je, kakor trdijo Francozi sami, najslajnejši predstavitelj kulture tretje francoske republike, njegova gospodarskega razmaha in njenih dvomov. Je pa nekaj v Anatolu Franceu, kar mu daje za nas večjo vrednost, kakor samo predstaviteljstvo francoske kulture, ki je brezdvomno velika in svojevrstna. Ta večja vrednost obstoji v tem, da je Anatole France že pred vojno uvidel vso gnjilobo buržuaznega družabnega ustroja in njegove kulture ter poskušal postaviti most v novo proletarsko kulturo. Kajpada je to iluzija in neki naš francoski sodrug pravilno pravi, da žalujem ob odru Anatola Francea: „za pesnikom, za kulturo in za veliko iluzijo.“ Za iluzijo, ker je kultura tretje francoske republike, kultura sedaj vladajočega razreda in ker bo bodoča kultura, kultura delavskega razreda, med katerima je most, zgrajen iz gole dobrosrčnosti in plemenitosti ravno tako malo mogoč, kakor političen most iz buržuazne družbe v proletarsko.

Zato tudi nismo mi o tem kongresu nič pisali v svojem listu. Ali sedaj so nam porinili socialpatrioti sami pero v roke. Namreč njihovo centralno glasilo v Beogradu „Radničke Novine“ piše obširno o tem kongresu in navaja njegove sklepe, ki bodo socialpatriotom v Sloveniji zelo škodovali. Kajti ti sklepi stoje v popolnem nasprotstvu z interesi slov. proletariata.

Po njihovem centralnem glasilu bomo podali odlomke z njihovega mariborskega kongresa, da bo vsak delavec jasno vedel, da za Koruni, Svetki in drugo kompanijo ne sme več hoditi, če želi samemu sebi dobro.

S tem prehajamo na stvar samo — t. j. na mariborski socialpatriotski kongres.

„Socialistični redarji“.

V svojem poročilu orisujejo „Radničke Novine“ najprej Svetkovo lajbgardo — udarnike ali kakor jih „R. N.“ imenujejo „redare“ (slovensko: policaje). V srbskem jeziku se sliši to opisanje tako prijetno, da ga priobčujemo v srbskem originalu. Glasi se tako-le:

„Kongres je održan u sali opštinskoj a red su vodili drugovi iz naše organizacije redara. Ovi mladi i snažni drugovi imaju svoju uniformu. Oni nose štajersko narodno ruho: zelen povijen šešir, zelenu košulju sa dugom crvenom mašnom oko vrata, zelene čakšire in kamašne. Dolaze i odlaze u vojničkim stroju pod komandom svojih izabranih starešina a na mestima službe smenjuju se po vojnički.“

Udarnike so ustanovili socialpatrioti torej samo zato, da bi delali parado generalom s svojimi „mašnjami“, „kamašnjami“ in „čakširi“.

Socialistični tisk.

Glavno glasilo „Socialist“ ima 700 naročnikov in 15.000 Din dolga!

Nato podajajo „R. N.“ na kratko Svetkovo poročilo o Sloveniji, katero je pa čisto napačno. Zanimivo je pa Svetkovo izvajanje o

Kristanu in 400 birokratih.

To poročilo se glasi: Okrog bivšega člana naše stranke Antona Kristana se je formirala nova skupina. (V katero spada tudi Svetek, odkar je propadel v strok. gibanju, op. ur.) Kristan nima nobenih zvez s stranko, ali nadaljuje svojo živahno delavnost v konsumnem gibanju. To konsumno gibanje je pa tesno spojeno s stranko (torej mora biti potem tesno spojen s stranko tudi voditelj konsumov — Tone Kristan, op. ur.), ker ima v mnogo krajih v posesti delavske domove in tiskarne in ker dela v njegovih podjetjih veliko število prejšnjih strankinih in strokovnih funkcionarjev. Okrog 400 sposobnih sodrugov, ki so delali prej v stranki in strokovnih organizacijah, so se vrgli danes popolnoma na konsumno gibanje. (Od 700 naročnikov „Socialista“ je torej 400 birokratov! op. ur.) Iz njihovih vrst (400 birokratov) se pojavlja želja, da se izvrši splošno ujedinjenje in da se postavi strankina komisija, ki naj bi preiskala resničnost obtožb proti Kristanu in da potem pristojni strankini forumi sklenejo, ali more biti on član stranke ali ne.

Toda pri vsem tem pa proletariati ne bo pozabil, da je Anatole France v njegovem najkritičnejšem momentu — ob času ruske revolucije — stal odločno in zavedno na njegovi strani proti vsej francoski buržuaziji. On je ob koncu vojne, ko je Clemenceau izdal parolo, da ne bo Francija nikoli ponudila roke krvavim boljševikom, v pikri ironiji pisal približno tako-le:

„Francija izjavlja, da ne bo ponudila roke sprave ruskemu delavstvu, kajti od njegovih rok da se še cedi toplja kri nesrečnih žrtev revolucije. O, kolika občutljivost, kolika tankočutnost, koliko človečnost te Francije! Toda od kedaj vendar ta tankočutnost? Tristo let so sedeli na petrograjskem prestolu krvavi carji, katerim se je neprestano kadila sveža kri milijonov ruskih mužikov in ruskih delavcev in ta lepa in tankočutna Francija si ni nikoli vprašala, ali sme prijateljsko stisniti krvavo roko temu ali onemu ruskemu carju. Danes še-le se ta Francija zgraža nad krvjo, ki so jo prelili ruski delavci za svojo svobodo. O, ta Francija se zgraža čisto na nečem drugem, kakor nad nečlovečnostjo. Ona je stiskala ruskim carjem krvave roke, ker je iz njih kopaljo zlato. Boljševiki, dajte francoski gospodi zlata, vrnite ji

Socialpatriotsko gibanje v Sloveniji obstoji torej skoro iz samih birokratov, ki se kregajo med seboj in kateri želijo, da bi jih sedaj združil Tone Kristan, ki ima — denar in je dejanski gospodar naših socialpatriotov.

Boj proti komunistom.

H koncu prinašajo „R. N.“ resolucijo kongresa. Ta resolucija ne govori nič o boju proti buržuaziji, ampak govori le o tem, da morajo socialisti nastopati odločno proti enotni fronti proletariata in proti

Internacionalni pregled.

Volivni boj v Angliji.

Enotna fronta buržuazije proti delavstvu. — Člani delavske stranke so proti sklopom kongresa postavili komunistične kandidate.

Anglija stoji sredi volilnega boja. Vse tri glavne stranke so izdale svoje volilne manifeste in neštete mase letakov so preplavile celo deželo. Samo konservativci so prve dni razposlali čez 350 tisoč izvodov svojega manifesta v svoja volilna okrožja. Glavna karakteristika letošnjih volitev je, da se odločilni boj ne bje med obema zgodovinskima strankama, liberalno in konservativno, temveč je med njima nastalo nekako premirje, ker sta obe obrnili ost napada v prvi vrsti na delavsko stranko.

Pri lanskih volitvah je Labour Party izbojevala eno tretjino vseh mandatov, čeprav je zanjo glasovala komaj ena četrtnina volilcev. Ta izid ima zahvaliti volilnemu sistemu, ki daje mandat onemu kandidatu, ki je združil nase relativno večino glasov. Letos obstoja med konservativci in liberalci tendence, da po možnosti ne dopuste labouristov, da bi izkoristili v svoj prid njihovo razcepjenost. Tako je prišlo doslej do enotnih kandidatov proti delavski stranki že v 40 volilnih okrajih. Kjer ima več izgledov liberalcev, so umaknili konservativci svojega kandidata in priporočajo svojim volilcem, da glasujejo za liberalce in narobe. Tako ostane n. pr. tudi Lloyd George brez konservativnega protikandidata v svojem volilnem okrožju Cornavon. Tudi Asquitha bodo podpirali konservativci proti delavski stranki.

Delavska stranka ne bo mogla dosledno izvesti sklepa strankinega kongresa, po katerem ne sme kandidirati komunistov. Razne njene sekcije so že postavile komunistične in levoradikalne kandidate. Tako je Indijec Sakiatvala kandidat za okrožje Baterssea-North in levičar Paul, ki je na nedavnim strankinem kongresu najodločnejše protestiral proti izključitvi komunistov, kandidira v okrožju Rusholm v Manchesteru. V Manchesteru kandidira tudi komunistični časnikar Campbell, radi kojega je prišlo do razpusta parlamenta. Poleg teh radikalcev ima delavska stranka tudi desne kandidate. Tako nastopa Baldwinov sin v srednji Angliji v njenem imenu. Pet liberalcev, ki so šele v zadnjem času prestopili k delavski stranki, med njimi bivši stanovanjski minister Addison, bodo sedaj očiščeni kandidati Labour Party.

njene kapitale — in vi boš najplemenitejši, najpoštenjši, najbolj človečanski narod na svetu!“

Anatole France persiflira v fini satiri v svojih delih privatno lastnino, njen postanek, postanek duhovske in vojaške hierhije (Otok Pingvinov). Anatole France je stal v zadnjih letih, v svoji visoki starosti (ob smrti je star 80 let) v delavskem svetu in če tudi po svoje. Po vojni mu je, tedaj še združena, francoska socialistična stranka ponudila kandidaturu za državnozbornskega poslanca. Anatole France jo je sicer radi svoje visoke starosti odklonil, toda to v gnilivem pismu na francoski proletariati, v katerem ga zagotavlja, da stoji z vsem srcem na njegovi strani in da ga bo z vsako svojo mislijo spremljal v njegovih bojih.

Ni nikak slučaj, da ravno največji nosilci sodobne kulture stoje v delavskih vrstah in če ne drugače vsaj s svojim srcem in s svojo besedo. To je naravni proces, to je najočitnejši znak razpada kapitalistične kulture. Proletariati pa ve to tudi pravilno ceniti. On črpa iz tega dejstva ogromno moralno silo za boj za svojo sveto stvar. Njegova stvar ne more biti slaba, ako stoji za njegovimi vzori moške, kakor Anatole

komunistom. V tem svojem stališču so šli socialpatrioti tako daleč, da so v resoluciji odločno odklonili vsako skupno nastopanje z levim proletariatom pri volitvah, pri akcijah, sploh povsod. Kongres je obsodil ljubljanske socialiste, ki so šli z „neodvisnimi“ skupaj v volitve.

— Tako je nam postreglo socialpatriotsko glasilo samo z dokazi, da socialna stranka ni proletarska, ampak stranka birokratov, ki hoče ubiti zdravo delavsko gibanje. Delavci, ki ste še v tej stranki, zapustite birokrate!!

Da si pridobe glasove invalidov, kandidirajo delavci dva v vojni ranjena letalca in dva vojna invalida z odstreljenimi nogami

Nešteti shodi se vrše v celi deželi. Liberalci so otvorili kampanjo z velikim shodom v Queens-Hallu, kjer sta nastopila oba njihova voditelja, Lloyd George in Asquith s topovi največjega kalibra proti Macdonaldu in delavski stranki.

Baldwin je otvoril konservativno kampanjo dne 16. t. m. in je razlil vso ironijo proti Macdonaldu in labouristični vladi. „To je lahkomišelnostna vlada, ki je obljubovala gore in morja, pa se ji ni posrečilo rešiti najvitalnejših nacionalnih problemov, kot je brezposelnost, ki je tudi v teh zadnjih mesecih nevarno narastala.“ (Danes je že 1,115.000 brezposelnih v Angliji.)

Delavska stranka na te napade krepko odgovorja s protitudarci. Macdonald se je v torek odpeljal z znamenitim avtomobilom, ki je povzročil toliko prahu v angleški javnosti, v Glasgow, kjer je imel prvi večji volilni govor v nabito polni dvorani sv. Andreja. Sprejeli so ga s pesmijo „Rdeči prapor“ in on je izjavil, da delavska stranka nikoli ni bila v boljšem položaju, da nadaljuje započeti boj. Konservativci in liberalci so se združili proti Labour Party, ker so se prestrašili globokega zaupanja, ki ga uživa ta stranka v narodu. Odločno je branil svojo politiko in je izjavil, da je bil mednarodni vpliv Velike Britanije na nivoju ruskega rublja tedaj, ko je on prevzel vlado. Danes pa je Anglija zopet zavzela ono mesto, ki ji pripada.

Karakteristika današnje volilne borbe je „boj proti rdeči nevarnosti“, ki zbližuje obe stranki. Delavska stranka napoveduje nacionalizacijo rudnikov, prometnih sredstev in „Angleške banke“, liberalci in konservativci pa so le za zboljšanje današnjega stanja potom malenkostnih reform, ki ne bi škodovala buržuaziji.

Mnogo se ugiba in prorokuje o izidu volitev. Mi nočemo prav nič prorokovati. V zadnji številki smo povedali pomen demisije Macdonaldove vlade in sedanjih volitev. Ob koncu volitev bomo povedali značaj nadaljnega razvoja v Angliji z ozirom na delavstvo.

Skrajno reakcionarna vlada v Nemčiji.

Po letošnjih volitvah v Nemčiji so prevzele vlado takozvane „sredinske“ ali „demokratske“ meščanske stranke z nem-

France, Henri Barbusse, Rabindranath Tagore, Ernst Toller, Einstein, senca Ivana Cankarja, Maksim Gorki in vse polno drugih, ki prenašajo hladno tudi večletne ječe. Nemškemu proletariatu ni vseeno, ali stoji v njegovih vrstah mučenik-pesnik Ernst Toller ali ne. Francoskemu proletariatu ni vseeno, ali stoji v njegovih vrstah Henri Barbusse ali ne. Oni ustvarjajo novo delavsko kulturo in novo delavsko javno mnenje.

Pomislimo, kaj bi danes pomenil za slovensko delavstvo Oton Župančič, če bi mesto frakom in cilindrom in z medajlami na prsih sredi jare slovenske verižniške gospode stal v priprosti kamizoli in z odločnim srcem na strani svojih kovačev!

Pa tudi mi nismo več sami. Tudi naše vrste imajo že svoje pesnike, pisatelje, glasbenike in slikarje, ki stoje kot živi mejniki med kapitalistično in proletarsko kulturo, ki nam oznanjajo, da smo na pravi poti, in ki nam vlivajo pogum v naša srca.

Anatole France je stal na meji dveh dob, dveh kultur in gledal s svojim pro-roškim obrazom k nam.

Proletariati mu bo onranil hvaležen spomin.

škimi klerikali na čelu. Vlado so v odločilnih trenutkih, zlasti pri izglasovanju zloglasnega Dawesovega načrta podpirali tudi socialdemokrati. Vlada je pa potrebovala pri izglasovanju Dawesovega načrta v parlamentu tudi glasove nemških nacionalcev, ki so najreskionarnejša in v parlamentu najmočnejša stranka (imajo 106 poslancev). Nemški nacionalci so dolgo oklevali in končno sklenili, da glasujejo za Dawesov načrt, če Marxova vlada pristane na gotove njihove zahteve. In s tem je stopila Marxova (ta Marx je klerikalec) vlada v krizo. Vodila so se dolga pogajanja in intrige, končno se je pa sklenilo, da vstopijo nemški nacionalci v vlado. Ali tudi nova vlada ne bo dolgotrajna in razpustil se bo parlament ter razpisale nove volitve.

Tako kot povsod so torej tudi v Nemčiji pripravili klerikali in druge „demokracijske“ stranke pot — desničarski, skrajno reakcionarni diktaturi. To bo bogata izkušnja za nemški in svetovni proletarijat, ki bo na podlagi teh bridkih, a potrebnih izkušenj ubral pot odločnega razrednega boja.

Francija prizna Sovjete.

Parlamentarni odbor je že izdelal načrt, po katerem bo na svoji prvi bodoči seji francoski parlament priznal unijo sovjetskih republik in stopil z njo v pogajanja glede medsebojnih gospodarskih odnosov.

Francoski kapitalizem se je najdalje in najuporneje boril proti Uniji sovjetskih republik in po svojem dolgotrajnem boju jih mora priznati in stopiti z njimi v pogajanja.

Le jugoslovanska buržuazija s klerikalci vred stoji „čvrsto“ in se ne premakne iz svojega srednjeveškega nazadnjstva. In to se bo bridko maščevalo nad njo.

V znamenju „mirovnih“ konferenc.

Še nikdar ni svetovna buržuazija toliko frazirala o miru in miroljubnosti kot danes v dobi „demokracijskih“ meščanskih vlad. Ona frazira o miru zato, da bi prikrla delavskemu razredu resničnost: Kajti oboroževanje kapitalističnih držav dosega svoj višek. Krvavi boji divjajo na Kitajskem, v Mezopotamiji in Arabiji, v Maroku itd.

Ameriška buržuazija oznanja sebe v prvi vrsti za „apostola miru“. V resnici pa izgleda miroljubnost ameriških kapitalistov tako-le: Po vseh ameriških mestih se vršijo takozvani mobilizacijski dnevi, na katerih se navdušuje ljudi za oboroževanje, za nove vojne itd. Ameriška fašistovska organizacija ku-klux-klan uganja na te dni propagando za oborožitev „proti boljševiški nevarnosti“. Tovarnar avto-

mobilo Ford je dal za to propagando 500 avtomobilov na razpolago. Zbirajo se prispevki za gradbo novih vojnih zrakoplovov itd.

Samo proletarijat more napraviti konec tej meščanski „miroljubnosti“.

Papež najhujši reakcionarec.

Nedavno se je proglasil v Berlinu za ruskega carja veliki knez Kiril Vladimirovič. Ruski narod njega neveda ne priznava za carja, njemu se uklanja le 14 velikih knezov in Vranglovi banditi, ki uživajo gostoljubnost buržuazije raznih držav na račun delovnega ljudstva. Ali kljub svojemu nazadnjstvu ni niti ena buržuazija priznala Kirila za ruskega carja, ker ve, da se carji ne povrnejo več v Rusijo.

A eden je priznal Kirila kot ruskega carja. Priznal ga je namreč papež Pij XI., ki je naročil vsem ruskim unijatskim duhovnikom, da tudi pri litanijah molijo za zdravje Kirila kot ruskega carja.

To je ponoven nepobiten dokaz, da je rimski klerikalizem opora vsake reakcije. Delavci in kmetje, spoznajte to!

Vojna nevarnost na bližnjem vzhodu.

Ista Anglija, ki je govorila na ženevski „mirovni“ konferenci najbolj miroljubno, se nahaja v krvavih bojih s Turčijo. Spor med Turčijo in Anglijo v mosulskem vprašanju je že danes oborožen spor, čeprav se je prepustila njegova formalna likvidacija „zvezi narodov“. Spor se vrti torej radi okrog mosulskega ozemlja. Ali ta oboroženi spor ima globočje korenine; bistvo spora je v tem, da Anglija še vedno misli, kako bi zaslužila Turčijo pod svoj imperialistični kapital. Ona je s tem namenom tudi netila in podpirala grško-turško vojno, ki je gotovo še vsem našim bralcem v živem spominu. Po proglasitvi republike v Turčiji se je angleški imperializem vedno bolj vmešaval v notranje turške in celo verske zadeve. Turški parlament je izgnal sultana kot carja in vrhovnega muslimanskega verskega poglavarja. Angleški kapital je hotel izkoristiti to na ta način, da je skušal postaviti za novega muslimanskega poglavarja človeka, ki bi pod krinko verskega poglavarstva služil angleškemu imperializmu. Za to osebo so izbrali nekega arabskega kralja Huseina. Ali Angležem se njihov namen ni posrečil, ker je Husein neprijatelj in ker so Turki spoznali, da se skriva za Huseinom angleški imperializem. Nato so hoteli Angleži izkoristiti v svojo korist medsebojno sovražstvo turških plemen, katerim so začeli dajati orožje. S tem so pa prišli v oborožen spor z mlado republikansko Turčijo. — Tako zapleta imperializem svet v nove vojne.

dajo blago na svetovnem trgu, če hoče izpolniti določbe Dawesovega načrta. Iz tega sledi, da se bodo v Belgiji in Franciji kopičile nove zaloge premoga in da bodo kapitalisti teh držav kot kapitalisti Anglije, Čehoslovaške in drugih dežel stremeli za tem, da znižajo del. plače in podaljšajo delovni čas rudarjev, da bi mogli lažje konkurirati z nemškim premogom.

Komaj se je pričelo izvajati Dawesov načrt in že silijo podjetniki nemške rudarje, da delajo osem, osem in pol in deset ur pod zemljo in deset ur na dnevnih kopih, dalje hočejo znižati rudarske mezde za 20%. V Belgiji vsiljujejo že sedaj premogarski baroni rudarjem 5 do 10% znižanje plač. Rudniški podjetniki Francije izjavljajo, da bodo morali tudi francoski rudarji delati dalj časa.

Dawesov načrt, ki ga podpirajo socializdajalci in reformisti bo prinesel nam rudarjem vseh dežela poslabšanje našega položaja, poslabšanje v taki meri, da si niti ne moremo misliti. Dawesov načrt je prava zarota kapitalistov vsega sveta proti našim interesom.

Naši belgijski sodrugi so prve žrtve ureaženja te roparske zarote.

Vsi mi, kjerkoli delamo, v Nemčiji, Franciji, Angliji, Čehoslovaški, Jugoslaviji, Poljski, smo ogroženi po tem Dawesovem načrtu.

Zato priskočite, rudarji vseh dežel, na pomoč belgijskim rudarjem! Podpirajte njihov boj proti sklepom kapitalistične londonske konference! Borite se za odpravo Dawesovega načrta, ki zaslužuje evropski proletarijat evropskemu in ameriškemu kapitalu!

Živel boj belgijskih rudarjev! Živel mednarodni boj proletariata proti kapitalu! Internacionalni akcijski in propagandni komite rudarjev.

Razmerje med kmetom in delavcem.

(Tretje nadaljevanje.)

Kmet in delavec — naravna zaveznika.

Kot je razvidno iz naših dosedanjih izvajanj, niso kmetje nič manj izkoriščani kakor delavci. Razlika je le v tem, da ga buržuazija izkorišča v drugi obliki kot delavca. Ker sta pa oba — kmet in delavec izkoriščana, se morata tudi skupno boriti proti temu izkoriščanju. Kmet in delavec moreta doseči svobodo le tedaj, če se skupno borita proti skupnemu izkoriščevalcu in sovražniku — kapitalistu.

Ali lahko vsak zase premaga kapitaliste? Ali lahko kmetje sami premagajo sovražnika?

Gotovo je resnica, da je pri nas po številu kmetov več kot delavcev. Ali dočim žive delavci skupaj, blizu drug drugega, so kmetje daleč drug od drugega, razkropljeni po malih vaseh. In ker so tako razkropljeni, jih sovražnik tudi lahko ukroti. Življenje današnje človeške družbe zavisi od mogočnih industrijskih centrov in od prometnih sredstev. Kdor ima v rokah železnice, rudnike, tovarne, mesta — ta ima oblast v rokah in ta obvlada tudi vasi. Sedaj se nahajajo vsa ta sredstva (razen v Rusiji) v rokah kapitalistične gospode in le delavci jih lahko upravljajo naprej. Zgodovina kmetovskih vojn nas uči, da so bili kmetje ravno radi svoje razkropljenosti premagani. Sicer pa ni treba gledati toliko nazaj in vzemimo en primer iz nedavne prošlosti. Kmetje v Bolgariji so imeli pod vodstvom Stambolijskega politično oblast v rokah, ogromno večino v parlamentu. A kljub temu jih je oborožena Cankovova fašistovska družal hitro vrgla z oblasti in zavladala sama nad Bolgarijo, ker je obvladala mesta in železnice. Šele danes, ko so priskočili kmetom na pomoč delavci, se bliža konec Cankovovi diktaturi. Podobne razmere kot v Bolgariji so tudi v Jugoslaviji. Tudi pri nas se morata kmet in delavec združiti.

Zveza kmetov in delavcev je predpogoj za osvoboditev vseh izkoriščevalnih izpod izkoriščevalcev. Vsak kmet, ki v potu svojega obraza pridobiva kruh za sebe in svojo družino, mora razumeti, da morata kmet in delavec korakati skupaj, roko v roki proti izkoriščevalcem kmetov in delavcev. Proti zvezi vseh izkoriščevalcev se mora postaviti kmetovo-delavsko zveza, ki bo povedla v zmago delovno ljudstvo mest in vasi.

Zveza kmetov in delavcev mora imeti gotov program, to se pravi, da morajo kmetje in delavci vedeti, za kaj se borijo. Cilj te zveze mora biti vlada kmetov in delavcev. Kajti ona edina bo delala v korist kmetov in delavcev, ona bo povzdignila kmetstvo gospodarstvo, ker vlada kmetov in delavcev ne bo zapravljala narodnega premoženja za taka sredstva, ki drže danes gospodo na vladi, ampak ona bo uporabila vse samo za povzdigo poljedelstva in industrije, za zboljšanje položaja kmetov in delavcev. Danes se vrsti ena meščanska vlada za drugo, buržuazija se prepira med seboj za delitev profita in za korito, kmetom in delavcem je pa vedno slabše. Buržuazija nam ne da nobene svobode organiziranja, ker ve, da organizirani kmetje in delavci pomenijo konec gospodstva buržuazije. Mi si moramo sami priboriti politično svobodo, meščanske stranke nam je ne bodo dale. Tudi v Rusiji je carizem zatiral delovno ljudstvo dolgo vrsto let. A kljub temu je rusko ljudstvo razbilo verige, ker je držalo skupaj, ker se ni dalo voditi za nos advokatom in raznim gospodom in ker je vztrajalo v boju za svoje pravice.

Pri nas goljufa kmete predvsem SLS. Njej morajo pokazati kmetje hrbet, kot so to storili delavci in kot so to storili hrvaški kmetje.

Kmetje in delavci so največja moč tega sveta, a le tedaj, če so združeni. Združeni kmetje in delavci so sila, katere ne more nihče razbiti.

Združeni kmetje in delavci vsega sveta so sila, ki bo razbila verige suženjstva, v katere je oklenil ljudi kapitalizem. Združeni kmetje in delavci so sila, ki bo vrgla nadvlado gospode in povedla človeštvo v svetlo, svobodno bodočnost.

Živela svetovna zveza kmetov in delavcev!

Za naš tisk!

Ogromni del delovnega ljudstva tava v temi. Ne zaveda se, od kje vzroki, da je njegovo življenje tako težko. Ne vidi nasilnega gospodarskega sestava, uredbe, ki ga tlačijo ob tla in ne pusti živeti njemu in njegovi družini. Večina delovnega ljudstva nima razredne zavestnosti, ne ve, kje je njegovo mesto, kam spada.

Kmetje in delavci, ki vidijo jasno, ki so značajni in njih nobena sila ni v stanu upogniti, storijo vse, da bi pokazali svojim sotrpinom kali zla. Na polju, v delavnici, ob delu in počitku širijo naše misli. Nihče ne more tega preprečiti, ker se godi dan za dnem, na vseh straneh in ob vsaki priložnosti. Mnogo tega dela je že izvršenega in veliko se bo še naredilo.

Vendar imamo še drugo sredstvo, ki je silno močno. To je naš tisk. Današnji gospodarski red ima v tisku največjega pomočnika. Kapital gospodari vsem velikim časnikom in jih dan za dnem daje v roke delavcem in kmetom. S tem jih namenoma zavaja. Prepričuje jih, da je današnja gospodarska uredba edina mogoča. Če bi ta red podrl, — tako piše kapitalistično časopisje, — ne bi več mogla živeti ne kmet ne delavec. V resnici ne moreta živeti ne umreti v današnjem sistemu, v današnjem redu, ki ju brez usmiljenja izžema. Ali — veliko časopisje je plačano od obstoječega reda in plačani hlapci, uredniki, pišejo, kakor jim gospodarji ukazujejo, proti delavcu in kmetu. Delovno ljudstvo nima izdatnega časopisja. Nima velikih strojev, nima fabrik, nima papirja, nima krasnih uredništev, nima dovolj ljudi, da bi pisali v smislu njegovih koristi. Le malo listov ima v rokah in še ti težko živijo, radi nešteti ovir, ki jim jih v vseh oblikah stavi kapital. Naši časniki se borijo neprestano z meščanskimi, ali boj je neenak, šibki smo.

Kar pa imamo, moramo vzdržati. Za vsako ceno! To prepričanje mora prepojit naše najboljše bojovnike in organizatorje in mora prodreti v zadnji kotiček, kjer se misli in čuti z nami. Ni zadosti beseda in agitacija za naše cilje. Če ne bo živahnega dela, resnične, dejanske požrtvovalnosti, ne bomo nikdar dosegli vrhunca.

V naših vrstah so možje, ki so že mnogo prestali. Bili so poniževani, tepeni, preganjani, zaprti in z njimi so bili preganjani in so trpeli njih svojci.

Strok. vestnik.

Izredni kongres strokovnih organizacij Jugoslavije.

74. števil. beograjskega „Organizovanega Radnika“ piše pod gorenjim naslovom sledeče:

„Na seji izvrševalnega CRSOJ-a (Centralni Radniški Sindikalni Odbor) se je izčrpno razpravljalo o stanju našega strokovnega gibanja. Konstatirano je, da je to stanje kljub relativno ugodnim objektivnim pogojem zelo težko radi razmer, ki so nastale v delavskem gibanju sploh. Zato je prišel izvrševalni odbor CRSOJ-a do enoglasnega sklepa: da je v takem položaju potrebno sklicanje izrednega strokovnega kongresa.

Podrobnejše tozadevne sklepe bomo priobčili pozneje.“

Vse zveze, ki so priključene CRSOJ-a volijo delegate po čl. 13. statuta. Ta člen predpisuje na prvih 200 članov 1 delegata in na vsakih nadaljnjih 400 po enega.

Kdaj se bo vršil ta kongres in njegov dnevni red še ne donaha „Org. Radnik“.

Tudi mi se strinjamo s tem, da en kongres razčisti vprašanje strokovnega gibanja v Jugoslaviji. Ali srbski sodrugi bodo morali v bodoče pokazati več razumevanja za strokovno gibanje v Sloveniji, kot so ga doslej. Če bodo to storili, bo pomenjalo to velik korak naprej.

Obrambna stavka steklarjev proti napadu podjetnikov.

Steklarji v Zagorju, Hrastniku itd. so 15. t. m. v stavko, ker so jim hoteli podjetniki za 20% znižati že itak

nizke plače. Obrambna stavka steklarjev je enotna!

Da pokažemo zločinstvo napada podjetnikov na steklarje, navajamo tu sedanje plače steklarjev. Te so na uro sledeče: prva kategorija 35 K, druga 30 K, tretja 26 K, četrta 24 K, peta 21 K, šesta 20 K, sedma 17 K, osma 16 K, deveta 15 K, deseta 14 K.

In tako nizke plače hočejo podjetniki še znižati za 20%. Za to svoje zločinstvo so se odločili pod klerikalno vlado, ki ščiti kapitalistične interese in mami in razdvaja delavstvo z raznimi frazami.

Delavci, ne klonite! Enotna razredna strokovna organizacija je edini branik proti kapitalistom!

Vsem rudarjem! Štrajk rudarjev v Belgiji

Sodrugi, rudarji! Belgijski kapitalisti so napravili poostren bojni pohod proti rudarjem. Že sedem tednov morajo stakati rudarji v belgijskem okrožju Borinage, kajti podjetniki hočejo kljub obstoječi tarifni pogodbi znižati plače za 10%.

Zakaj so se odločili belgijski kapitalisti za napad? Ker so radi nemških reparacij nakopičili velike zaloge. Sedaj hočejo belgijski lastniki rudnikov, opirajoč se na te zaloge in izgovarjajoč se na nemško konkurenco, diktirati rudarjem svojo voljo.

Isti boj, ki ga vodijo sedaj rudarji v Borinagu, bodo morali kmalu vodjati rudarji drugih dežel, kajti Dawesov načrt, sprejet na londonski konferenci, silni Nemčijo, da poveča svojo produkcijo in pro-

Ti so dosti žrtvovali za stvar delovnega ljudstva in so pripravljani na nove žrtve. Kadar jih kliče poziv, stopijo naprej in naredijo več kot je njih dolžnost. Ti so in bodo stebri težej delovnega ljudstva, iz njih žrtev bodo prišle koristi vsem, ki so tlačeni.

Imamo pa tudi take, in večina jih je, ki ne trpijo direktnih udarcev, dasi čutijo z nami. Take pozivamo na njih dolžnost. Če vedno pišemo, da ne sme biti pri nas sebičnosti, povdarjamo danes, da morajo naše vrste naprej, da se morajo naučiti požrtvovalnosti. Brez te ni uspehov. Požrtvovalnost se lahko dokaže na različne načine in v najlažjih in najtežjih urah našega gibanja. Mora pa biti ta požrtvovalnost stalna in neizčrpna, požrtvovalnost borca, ki gre skozi vročino in mraz, če treba, lačen in žejen, in tudi skozi smrtno nevarnost.

Da nas niso poteptali, se imamo zahvaliti onim našim bojevnikom, ki so bili zmorni takih žrtev in so gledali smrti v obraz in so tudi padali. Toliko več dolžnosti imajo drugi, ki ne bodo morda nikdar v najmanjši nevarnosti radi naših stremeljenj. Zato jih pozivamo, da dejansko pokažejo svojo voljo, da gre delovno ljudstvo naprej, da razširi svojo misel.

Tisk je danes važno sredstvo, zato ga ne smemo zanemariti. Ponekod se tega zavedajo in so že mogo storili za „Delavsko-kmetški list“. To ne sme prenehati. Zbirke se morajo neprestano nadaljevati povsod, kjer je kak naš človek. Sekcije naj redno mesečno zbirajo in odračunavajo, zbirke naj se delajo ob vsaki priložnosti. Kdor da raje za vino kot za naš tisk, ta saj se nam ne bliža, ta nima ničesar iskati v naših vrstah. Povsod naj se delo poveri enemu, ki je odgovoren in spreten. Tako bomo imeli neizčrpen studenec in ne bo strahu, da bi nas kdaj zadavilo pomanjkanje sredstev. Zavedni kmetje in delavci naj pomislijo, da bi bila njih krivda, če bi naš list životal in propadel. Če bi se to zgodilo, bi bila to največja škoda za njih same, za koristi vsega delovnega ljudstva.

Le z žrtvami bomo dosegli, za kar se borimo, zato: delavci in kmetje, naprej!

Socialistom!

Zadnji številki „Socialista“ naj zado- stuje danes samo sledeče:

V dobi najhujših preganjanj delavstva in v dobi, ko najbolj samozavestno zbira proletariati svoje sile proti reakciji, igrate vi, gospodje socialpatrioti, zopet svojo nizkotno denunciansko politiko in jemljete snov za uvodne članke iz orjunaškega, žerjavovega „Jutra“. Sledite po tej stari svoji poti naprej do — konca, ki je zelo blizu za vas!

Pa še na svidenje pri Filipih!

Preselitev Delavske zbornice.

Delavska zbornica za Slovenijo se je preselila v nove prostore na Poljanski cesti št. 12, pritličje, levo. (Ob tramvaju med postajališči Mestni dom in Realna gimn.)

Stanovanjsko vprašanje.

Klerikalno-Davidovičeva vlada nas je osrečila z novim načrtom stanovanjskega zakona, ki je tako imeniten, da se klerikalna „Strokovna zveza“ ni upala odzvati povabilu ljubljanskega proletariata in Društva stanovanjskih najemnikov na skupna posvetovanja o tem zakonu. Razumemo, da je krščanska socialna gospoda v veliki zadregi za to nekrščansko delo svojih ministrov in da se sedaj ženira sesti z delavskimi zaupniki za isto mizo, zakaj tu bi sedeli kot obtoženci na zatožni klopi za svoje izdajalstvo v najbolj perečem gospodarskem vprašanju delavcev in srednjega stanu. Toda ta gospoda se pa zelo moti, če misli, da bo morda s tem preprečila, da v njihovi zvezi včlanjeno delavstvo radi tega ne bo zvedela za ta nečedni načrt njihove vlade. Zato bo proletariati pošteno preskrbel in kratkovidno krščansko socialno delavstvo se bo moralo odločiti: ali za življensko korist, ali pa za mavhe hišnih posestnikov.

Z 31. decembrom t. l. stopi iz veljave dosedanji stanovanjski zakon, ki je sicer

zelo slab, ki ga buržuazija obrača in razteza sebi v korist, kakor se ji ravno poljubi, ali ki je končno vendar-le boljše kakor nič. Ako se do 31. decembra t. l. ne sprejme v parlamentu nov zakon, dobijo hišni oderuhi prosto roko, da pomečejo na ulico vse najemnike, ako jim bo to po volji in da jim navijejo stanarino, kakor se jim bo ravno poljubilo. Vlada je zato pripravila nov stanovanjski načrt — ker tako nesramna za sedaj vendar-le še ne more biti, da bi kar tebi nič, meni nič prepustila vse stanovanjske žrtve hišnim parasitom, — ki naj bi stopil na mesto dosedanjega zakona. Ta načrt je tako gorostasna krivica ogromni večini stanovanjskih najemnikov, da se poštenemu človeku lasje ježe, če pomisli na njegove posledice. To bo pač prava zaščita hišnih posestnikov in verižniških pijavk, ne pa delavstva in srednjega stanu, kar je seveda — po naših skušnjah — čisto naravno.

Mi hočemo pokazati v naslednjih vrsticah nesramnost kapitalistične vlade, ki tiči v tem načrtu — če tudi samo površno — v prihodnji številki pa bomo povedali, kako si mi mislimo ureditev tega vevlačnega socialnega vprašanja.

Po novem načrtu ostanje sicer stanovanja v starih hišah v splošnem neodpovedljiva tudi še naprej (§ 1) in velja odpoved samo za nove hiše, poslovne lokale in nekoliko drugih ustanov, toda cena stanovanj se zviša na tako nečuten način in zahteve po plačevanju tako urede, da postane določba neodpovedljivosti naravnost smešna stvar. Stanarina se zviša v Srbiji na 15 kratno predvojno stanarino, pri nas pa na 30 kratno predvojno višino. Kdor je torej plačeval meseca julija 1914 pri nas 100 K stanarine, bi jo moral plačevati po 31. decembru 3000 K! Iz tega splošnega pravila so izvzeti: vdove, invalidi, obitelji padlih vojakov, upokojenci, državni uradniki, nastavljenici, častniki, delavci, časnikarji, privatni nastavljenici, umetniki, v kolikor so oni ekonomsko slabši. Tem se povisa stanarina na 16 kratno predvojno višino. Če pa ti posamezniki prejema izjemoma večje stalne dohodke, plačajo 20 kratno predvojno stanarino. „Ako pa take osebe stopijo v vrsto ekonomsko močnejših“ plačajo 30 kratno predvojno stanarino (§ 4).

Opozarjamo na igro besed: ekonomsko slabši, izjemoma večji stalni dohodki in ekonomsko močnejši. Kaj se to pravi: ekonomsko močnejši, a ekonomsko slabiji? Kdo so to? Kaj so izjemni večji stalni dohodki? Ta § je prava buržuazna harmonika, ki jo bodo hišni posestniki in njihovi sodniki in odvetniki lahko raztezali kakor se jim bo poljubilo.

Ako je stanovanje slabo ali izpostavljeno kvari, se ne prisili hišnega posestnika, da ga popravi, temveč se samo zniža stanarina. Na najemnika naj pada magari dež, naj bo vlažno, da dobi njegova družina skrofulo ali jetiko. Kaj to briga našo lepo vlado in njene magistrate!

Toda to ni še vse! Hišni posestnik dobi z novim zakonom (§ 8) tudi pravico, da vrže najemnika na cesto in sicer:

1. ako on rabi stanovanje zase in stanuje do sedaj v tujem stanovanju — če prav v lastni hiši. Tu se ne izvrši zamenjava, temveč najemnik mora gladko na cesto;
2. ako mora gospodar staro poslopje porušiti, da si potem zida vsaj dvakrat-toliko palačo;
3. ako najemnik ne plača dva meseca ogromne stanarine;
4. ako izrablja najemnik stanovanje v druge svrhe in ga izpostavi grobi kvari.

V prvih dveh slučajih znaša rok za izselitev eden mesec, v drugih pa 14 dni. To je pravi kanibalizam (izreci: balkanizam!)

Kaj pa misliti na objestna klerikalno-demokratska gospoda tam doli v Beogradu? Mar smo mi kaki jazbeci ali lisice, ali kaj?

Toda potolažite se, preplašeni vi najemniki, saj bo boljše, saj vam bo država pomagala graditi tudi nove hiše! Čujte: v drugem delu tega zakona je povedano tudi kako. § 18. a obeta: odredbe o fondu za zidanje malih stanovanjskih hiš s tem, da bo finančni minister vsako leto v to svrhu stavil v proračun postavko najmanj pet milijonov dinarjev. Pet milijonov dinarjev? Za Ljubljano samo jih rabimo za prvi dve leti čez 60 milijonov v zlatu.

Ta goljufija presega vendar-le že vse meje! Za take backe nas imajo!

Delavci, diskutirajte po vseh svojih organizacijah to svoje življensko vprašanje!

Čednosti proletarca.

Ni zaveden proletarec tisti, ki je samo organiziran, ki čita „Delavsko-kmetški list“ in ki ima tudi gotovo teoretično socialistično izobrazbo. Vse to še ne zadostuje.

Zaveden proletarec mora svojo zavednost pokazati tudi sicer v življenju: Z nesebičnostjo, požrtvovalnostjo, vztrajnostjo, pogumom in — bistroumnostjo.

Zaveden proletarec mora vedeti, da ima kapitalistična družba močan aparat, s katerim hoče zlomiti razredno delavsko gibanje. Mora vedeti, da razpolaga s širokim omrežjem špijonov, z denarjem, s katerim plačuje in podkupuje ljudi, ki gledajo, kako bi kaj zvedeli, kaj se godi v delavskih vrstah.

Zato se mora znati vsak sodrug obvarovati pred nakanami špijonov. To pa jim bo mogoče med drugim tudi s tem, da ne zaupajo tistim ljudem, katerih dobro ne poznajo, kakor tudi, da ne govoré o tem, česar noben nepoklicanec ne sme vedeti.

Dar govora je gotovo lepa lastnost — ob pravem času. S samo molčečnostjo ne bomo razširili ideje. Ali zgovornost ne sme nikdar izpremeniti v — babječvekanje, v zaupljivost napram vsaki osebi.

Naj si zapomni to sleherni sodrug!

Dopisi.

Tržič. Počasi se razvija in dviguje pri nas delavsko gibanje. Preveč je zastrupljen naš Tržič s klerikalizmom, koruznim „socializmom“ in alkoholizmom, da bi se mogel naenkrat dvigniti. Tu je treba vztrajnega, požrtvovalnega vzgojnega dela, treba širiti list itd., pa bo šlo. Mnogo naših zavednih sodrugov je vstopilo v socialpatriotsko strokovno organizacijo, ne zato, da postanejo socialpatrioti, ampak da prevzamejo vodstvo organizacije v svojo roko. Kajti sedanjemu vodstvu ne more nihče več zaupati. Mi že danes tvorimo večino v njihovi organizaciji. Vsi zavedni delavci zahtevajo takojšnje sklicanje občnega zbora strokovne organizacije, da da na njem dosedanje vodstvo račun o svojem delovanju in da se začrtajo na njem nove, boljše smernice za bodoče delo ter da se izvoli v odbor res take ljudi, katerim more delavstvo zaupati. Socialpatrioti odlagajo ta občni zbor, ker vedo, da jih člani ne bodo mogli pohvaliti za njihovo sodelovanje z orjunci. Ali nam to ni nič mar. Nam se gre za delavske interese, nam gre za to, da se postavi močna strok. organizacija, ki bo izvojevala delavstvu zboljšanje današnjega položaja. Zato zahtevamo vsi, da se takoj skliče občni zbor strokovne organizacije oblačilnih delavcev.

Zavedni tržički predilniški delavci.

Guštanj — Črna. Pri nas še vedno zastrupljajo socialpatrioti velik del delavstva in ga pitajo z najgorostasnejšimi lažmi. Kajti, če bi govorili resnico, bi jim vsi obrnili hrbet. Med drugim širijo zlobno laž, da so „neodvisni“ krivi reakcije, da so „neodvisni“ krivi tega, da se preganjajo delavske organizacije.

V resnici je ravno drugače. Še pred nastankom Jugoslavije, ko se je samo slutilo njeno ustanovitev, je stari voditelj slovenske socialne demokracije Anton Kristan hodil okrog po shodih skupaj s klerikalnim voditeljem dr. Korošcem ter agitiral za Jugoslavijo. Zakaj je delal to Kristan? Ker je računal že tedaj na to, da bo postal jugoslovanski minister. In Avstro-Ogrska je res propadla in na njenem jugu je nastala kraljevina SHS. Delavci in kmetje so se vračali oboroženi s fronte. Buržuazija je izgubila glavo. Delavstvo v Trstu, Ljubljani, Mariboru in drugod je zahtevalo od vodstva socialdemokratske stranke, da se izkoristi ugodni moment za to, da delovno ljudstvo prevzame vodstvo v svoje roke. Ali to vodstvo je reklo: „Počakajte! Mi moramo najprej utrditi to mlado Jugoslavijo, potem bomo mislili na delavsko republiko.“ In socialna demokracija je res šla utrjevati to mlado Jugoslavijo. Socialdemokrati so se zvezali s samim Žerjavom in tvorili skupaj z Žerjavovimi demokrati pokrajinsko vlado. Socialdemokrati so se zvezali z demokratsko stranko (orjunaši) v celi državi in so sedeli skupaj z njimi v centralni beograjski vladi in „utrjevali Jugoslavijo“, to se pravi, pomagali na noge jugoslovanski buržuaziji. Oni so pripravili skupaj z buržuazijo Obznanilo in zakon o zaščiti države, s katerim je udarila buržuazija po celokupnem delavskem razredu Jugoslavije. Socialpatrioti tega dejstva ne morejo utajiti, pa naj se

še toliko prizadevajo. In ko so tako pomagali buržuaziji na noge, so ostali njeni zavezniki tudi v dobi najhujše reakcije. Od policije so sprejemali delavske domove in zaplenjeno delavsko premoženje, ki so ga uničili. In oni še danes podpirajo centralizem in nočejo slišati o nobenem skupnem proletarskem boju proti reakciji, orjuni itd.

Torej taka je resnica, gospodje socialpatrioti. Delavci, zavedajte se tega in odprite oči! Poglejte, kaj se godi po svetu. Ne dajte se slepiti od guštanskih in črnških socialpatriotov. Dovolj je bilo prevar in porazov, sedaj stopimo na plan in se borimo vsi skupaj za boljše bodočnost pod res neomadeževanim rdečim praporjem. Eden, ki je spregledal.

Trbovlje. Pri nas socialpatrioti vedno bolj propadajo. Prepirajo se med seboj starini in ti zopet z mladino. Rinaldo, stebler socialpatriotov v Trbovljah, je odpovedal in odložil vse funkcije. Zadnji rudarji in delavci zapuščajo socialpatriotske organizacije, ker vidijo, da jih Kristani, Krušiči, Klenovski in Bernoti samo izkoriščajo in izžemajo, koristi pa nimajo nobene. Delavstvo prihaja do spoznanja, da bo zmagovalo nad Orjuno in Trboveljsko družbo le, če se bo oklenilo res razrednih proletarskih organizacij.

Na dvorišču Rudarskega doma, ki se obnavlja, se je vršila v nedeljo dobro uspeła trgatva.

Po vseh težkih urah v preteklem letu se vrača med trboveljski proletariati stara samozavest, zaupanje v zmago proletarskega boja in oživljenje delavskega gibanja.

Vrhnika. Samostojni demokrati, ustanovitelji „Orjuna“ so potom „Zveze kulturnih društev“ pričeli s predavanji tudi pri nas. To sredstvo jim še edino uspe, da izzbijajo ljudi in to priliko uporabijo v svoje strankarske politične namene.

O tem priča predmet predavanj, ki so se vršila in se napovedujejo, kakor „O socializmu in komunizmu z ozirom na našo državo“, „o španski inkviziciji“ itd.

V lanski sezoni so celo servirali zbranemu občinstvu po končanem predavanju propagando za Žerjava in ustrahovanje z „Orjuno“. (Bilo je navzočih precej državnih uradnikov.)

Da se nam ne bo očitalo demagogije, resnici na ljubo priznavamo, da so bila prva predavanja res samo znanstvena in zgodovinsko podučljiva. Ali to je bil samo navaden manever, kakor slučajna reklama klerikalcev, ki zatrjujejo, da so njih cerkvene prireditve zgolj verskega značaja, dočim so v resnici agitacija za SLS.

Ponavljamo. Koristno je, da pozna vsakdo zgodovino klerikalne inkvizicije, ali še koristnejše je delavcu in kmetu poznati poleg cerkvenih inkvizitorjev stare in nove dobe tudi najnovejše demokratske, orjunske inkvizitorje.

Neštetokrat poudarjate in primerjate sv. pisemske izreke z življenjem njih oznanjevalcev, pri tem pa pozabljate primerjati sebe in svoje lopovščine s svojimi nauki.

Ali ni najstrašnejša inkvizicija: justifikacija s. Fakina, mečkanje prstov s. Juvanu, tajni izzivalni napad s psovko „svinja“ s. Delpina in nešteto drugih grozodejstev.

Mi vas od cerkvenih inkvizitorjev stare in nove dobe prav nič ne razlikujemo, ampak istovestimo, ker če so se ti posluževali nasilja potom „Gardunije“ (bratovščina, ki je preganjala in morila na ukaz sv. sodišča oznanjevalcev prave vere) se vi poslužujete Orjune.

To smo se naučili iz „Jutra“ v romanu „Veliki inkvizitor“.

Kako pa je bilo z znanstvenim predavanjem „o socializmu in komunizmu“?

Prišli ste propagirati sovražstvo zoper tisto Rusijo, ki jo omenjate in se za njo navdušujete v vsej predvojni slovenski literaturi, dokler je v njej vladal bar in korobač.

Denuncirali ste kot boljševika sodruga Delpina, ker je razkrinkal predavatelja Bajiča, a ko ste bili pozvani pred sodišče, da vaše denuncianstvo podprete z dokazi, ste se delali neumne in gluhe.

Mi proletarci se za tako „znanstvenost“ in „kulturo“ nasilja ne moremo navduševati in nas tudi sto jutrovskih predavateljev za njo ne bo navdušilo. Mi nismo več neumni, da bi nam svoje „nauke“ vbijali v glavo, ker mi znamo misliti samostojno in imamo svojo edino pravo socialistično znanost. Vrhničan.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani. Tiskarna Josip Paviček, Kočevje. Odgovorni urednik Josip Pezdur, sedlar.